Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria C

C/2024/6604

7.11.2024

OZNÁMENIE KOMISIE

o strategickom rámci pre medzinárodnú spoluprácu

v súvislosti s nariadením (EÚ) 2023/1115 o sprístupnení určitých komodít a výrobkov spojených s odlesňovaním a degradáciou lesov na trhu Únie a o ich vývoze z Únie

(C/2024/6604)

1. ÚVOD

Odlesňovanie a degradácia lesov patria medzi hlavné faktory, ktoré zhoršujú zmenu klímy a stratu biodiverzity, čo sú dve kľúčové environmentálne výzvy súčasnosti. Podľa odhadu Organizácie OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) došlo vinou odlesňovania v rokoch 1990 až 2020 k strate 420 miliónov hektárov lesa, čo je územie väčšie ako Európska únia (EÚ). Medzivládny panel o zmene klímy (IPCC) odhaduje, že 23 % celkových emisií skleníkových plynov (2007 – 2016) pochádza z poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a iných spôsobov využívania pôdy ([1]). Zároveň sa očakáva, že rastúca svetová populácia zvýši dopyt po poľnohospodárskej pôde a vytvorí ďalší tlak na lesy spolu s ďalšími trendmi, ako je napríklad rozvoj biohospodárstva ([2]). Na zastavenie klimatickej krízy a krízy biodiverzity, ktoré ohrozujú našu spoločnú budúcnosť, je nevyhnutné zintenzívniť boj proti odlesňovaniu a degradácii lesov a uskutočniť rozhodujúci posun na celosvetovej úrovni smerom k udržateľnej výrobe. Pomôže to aj pri riešení globálnej vodnej krízy vzhľadom na dostupné vedecké dôkazy o súvislostiach medzi odlesňovaním a úrovňou zrážok a teploty. Lesy okrem toho poskytujú dôležité ekosystémové služby od zadržiavania povodní a čistenia vody až po lieky a zohrávajú kľúčovú úlohu pri dekarbonizácii spoločnosti. Strata týchto služieb často najviac postihuje chudobnejšie a zraniteľnejšie skupiny obyvateľstva.

V jednom zo 17 cieľov udržateľného rozvoja (SDG), ktorý OSN stanovila v roku 2015, SDG č. 15 ([3]), sa krajiny na celom svete zaväzujú zastaviť odlesňovanie do roku 2020. Keďže tento cieľ nebol splnený, na konferencii COP26 Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (UNFCCC) v Glasgowe v roku 2021 sa EÚ spolu s ďalšími 143 producentskými a spotrebiteľskými krajinami zaviazala zastaviť a zvrátiť odlesňovanie do roku 2030. Na konferencii COP28 v Glasgowe sa v rámci globálneho hodnotenia uznala dôležitosť zastavenia odlesňovania, zachovania a obnovy lesov ako súčasti globálneho úsilia o zmiernenie zmeny klímy a Európska komisia pokračovala vo svojom úsilí s partnerskými krajinami o zabezpečenie úspešného prechodu na hodnotové reťazce bez odlesňovania. Túto skutočnosť v súčasnosti uznali ministri G7 pre klímu, energetiku a životné prostredie na svojom stretnutí v Turíne 29. – 30. apríla 2024 ([4]) a lídri G7 na samite v Apúlii 12. – 13. júna 2024 ([5]).

Hlavnou príčinou odlesňovania a degradácie lesov je najmä rozširovanie poľnohospodárskej pôdy na účely produkcie komodít, akými sú sója, hovädzie mäso, palmový olej, drevo, kakao, guma a káva. EÚ ako významné hospodárstvo a spotrebiteľ týchto komodít si uvedomuje svoju čiastočnú zodpovednosť za odlesňovanie a degradáciu lesov na celom svete a zodpovedajúcu povinnosť prispieť k ich zastaveniu. Spoľahlivé opatrenia na strane dopytu sú takisto dôležitým doplnkom k už prijatým opatreniam na strane ponuky. Bez nich by hrozilo, že dopyt po výrobkoch spojených s odlesňovaním bude naďalej stimulovať výrobu a oslabovať úsilie na strane ponuky.

EÚ sa okrem toho v súlade so svojou stratégiou Global Gateway zaviazala usilovať o odolnejšie prepojenia so svetom, a to aj investíciami do zelenej a digitálnej transformácie, prísnejšími sociálnymi a environmentálnymi normami a udržateľnejšími hodnotovými reťazcami.

([1]) Približne 11 % celkových emisií CO_2 pochádza z lesného hospodárstva a iného využívania pôdy, najmä z odlesňovania, zatiaľ čo zvyšných 12 % tvoria priame emisie z poľnohospodárskej výroby napríklad hospodárskych zvierat a hnojív.
([2]) Ako sa zdôrazňuje v stratégii Komisie pre biohospodárstvo: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/environment/bioeconomy/bioeconomy-strategy_sk.
([3]) Cieľ udržateľného rozvoja č. 15.2: „Do roku 2020 podporovať vykonávanie udržateľného hospodárenia so všetkými druhmi lesov, zastaviť odlesňovanie, obnoviť degradované lesy a výrazne zvýšiť celosvetové zalesňovanie a obnovu lesa.“
([4]) https://www.g7italy.it/wp-content/uploads/G7-Climate-Energy-Environment-Ministerial-Communique_Final.pdf.
([5]) https://www.g7italy.it/wp-content/uploads/Apulia-G7-Leaders-Communique.pdf.

2. NARIADENIE EÚ O DODÁVATEĽSKÝCH REŤAZCOCH BEZ ODLESŇOVANIA

Európska komisia (EK) v rámci Európskej zelenej dohody vypracovala nariadenie EÚ o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania ([6]), ktoré vychádza z oznámenia z roku 2019 s názvom „Posilnenie opatrení EÚ na ochranu a obnovu svetových lesov“. Nariadenie o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania nadobudlo účinnosť 29. júna 2023 a začne sa uplatňovať 30. decembra 2024 (30. júna 2025 pre hospodárske subjekty, ktoré sú mikropodnikmi a malými podnikmi).

Nariadenie o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania je prvým právnym predpisom svojho druhu zameraným na odstránenie odlesňovania a degradácie lesov spôsobených výrobou a spotrebou v EÚ. Ide o základný nástroj na plnenie globálnych záväzkov zakotvených v cieľoch udržateľného rozvoja, v Globálnom rámci pre biodiverzitu z Kchun-mingu a Montrealu, ako aj v Parížskej dohode.

Nariadenie o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania sa uplatňuje nestranne na vybrané komodity a výrobky uvádzané na trh EÚ a vyvážané z trhu EÚ a bolo navrhnuté tak, aby sa ním zabezpečilo rovnaké zaobchádzanie a nediskriminácia podľa pravidiel Svetovej obchodnej organizácie (WTO). Všetky hospodárske subjekty, ktorých cieľom je zásobovať trh EÚ komoditami a výrobkami v rámci jej pôsobnosti, budú musieť uplatňovať výrobné postupy bez odlesňovania a transparentnosť dodávateľského reťazca. Keďže dopyt po výrobkoch bez odlesňovania celosvetovo rastie, nariadenie o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania predstavuje obchodnú príležitosť na posilnenie obchodu s výrobkami bez odlesňovania a na zvýšenie množstva príležitostí pre udržateľné subjekty na celom svete.

V snahe uľahčiť vykonávanie nariadenia, splniť jeho ciele a zabezpečiť spravodlivú a inkluzívnu transformáciu na legálne dodávateľské reťazce bez odlesňovania sa v článku 30 nariadenia predpokladá úzka medzinárodná spolupráca a angažovanosť založená na osobitnom strategickom rámci. V článku 30 ods. 1 nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania sa stanovuje:

„Komisia v mene Únie a zainteresované členské štáty koordinovaným spôsobom spolupracujú s producentskými krajinami a ich časťami, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, najmä s tými, ktoré sa v súlade s článkom 29 klasifikovali ako vysokorizikové, a to prostredníctvom existujúcich a budúcich partnerstiev a iných relevantných mechanizmov spolupráce s cieľom spoločne riešiť základné príčiny odlesňovania a degradácie lesov. Komisia vypracuje komplexný strategický rámec Únie pre takúto spoluprácu a zváži mobilizáciu relevantných nástrojov Únie.“

Výrazný dôraz sa preto kladie na spoluprácu s producentskými krajinami s cieľom uľahčiť vykonávanie nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania, pričom sa okrem iného zohľadňujú príslušné iniciatívy v oblasti udržateľnosti a najlepšie postupy na vnútroštátnej, regionálnej a celosvetovej úrovni.

EÚ zároveň zintenzívňuje spoluprácu s ostatnými krajinami, ktoré sú hlavnými spotrebiteľmi komodít, ktoré prispievajú k odlesňovaniu, v oblasti účinných opatrení na strane dopytu, ktoré môžu pomôcť dosiahnuť cieľ do roku 2030. EÚ pokračuje aj v intenzívnejšom dialógu o politikách a opatreniach na zastavenie odlesňovania a degradácie lesov na príslušných multilaterálnych fórach.

EÚ je odhodlaná účinne vykonávať nariadenie o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania, a to v rámci dialógu a partnerstva s producentskými krajinami. EÚ preto zintenzívnila svoje úsilie o výmenu informácií o rôznych stavebných prvkoch nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania, najmä v kontexte špecializovanej platformy viacerých zainteresovaných strán a formou technických diskusií s producentskými krajinami a zainteresovanými stranami, a to aj prostredníctvom delegácií EÚ. EÚ sprístupňuje aj rôzne podporné nástroje, aby pomohla zainteresovaným stranám, na ktoré sa vzťahujú pravidlá tohto nariadenia, pripraviť sa na ich povinnosti. Patria medzi ne:

a) Dokument **Často kladené otázky** (FAQ) ([7]) (ktorý sa pravidelne aktualizuje), ktorého cieľom je poskytnúť vysvetlenia k viacerým ustanoveniam nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania.

([6]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1115 z 31. mája 2023 o sprístupnení určitých komodít a výrobkov spojených s odlesňovaním a degradáciou lesov na trhu Únie a o ich vývoze z Únie, ktorým sa zrušuje nariadenie (EÚ) č. 995/2010 (Ú. v. EÚ L 150, 9.6.2023, s. 206, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1115/oj).

([7]) https://environment.ec.europa.eu/publications/frequently-asked-questions-deforestation-regulation_sk.

b) **Formálne usmernenie**, ktorým sa objasnia niektoré kľúčové aspekty vykonávania nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania, najmä pokiaľ ide o vymedzenie pojmu „poľnohospodárske využitie“, certifikáciu, zákonnosť a ďalšie témy, na ktoré upozornili zainteresované strany v EÚ a na celom svete.

c) **Stredisko EÚ pre monitorovanie odlesňovania**, bezplatný nástroj ([8]), ktorý zaviedla Komisia a ktorý umožňuje každému používateľovi prístup k vedeckým údajom o svetovom lesnom poraste (pozri podrobnejšie informácie v oddiele 5.5).

Okrem toho sa v článku 29 ods. 3 nariadenia stanovuje, že klasifikácia krajín s nízkym rizikom a vysokým rizikom (alebo ich častí) *„vychádza z objektívneho a transparentného posúdenia Komisie, v ktorom sa zohľadnia najnovšie vedecké dôkazy a medzinárodne uznávané zdroje“*. EÚ v tejto súvislosti prikladá veľký význam vypracovaniu komplexného systému klasifikácie rizík, ktorý by sa opieral o spoľahlivú metodiku na získanie dôveryhodných, overiteľných a spoľahlivých údajov na základe komplexného posúdenia kvantitatívnych a kvalitatívnych informácií v súlade s článkom 29 ods. 3 a 4 nariadenia. EÚ sa takisto zaviazala zintenzívniť dialóg a spoluprácu s krajinami, ktoré sú považované za vysokorizikové alebo ktorým hrozí vysoké riziko, v snahe znížiť úroveň ich rizika (pozri prílohu).

V tomto dokumente sa stanovuje tento strategický rámec, ktorý bude v prípade potreby základom pre analýzu jednotlivých krajín.

3. CIELE STRATEGICKÉHO RÁMCA SPOLUPRÁCE V OBLASTI ODLESŇOVANIA

Všeobecným cieľom strategického rámca spolupráce je podporovať prácu **v partnerstve s krajinami a zainteresovanými stranami na celom svete** na základe niekoľkých stanovených zásad a v rámci príslušných hodnotových reťazcov v úsilí o spoločné riešenie základných príčin odlesňovania a degradácie lesov v rámci pôsobnosti nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania, ale aj mimo nej.

Medzi špecifické ciele rámca patria:

— Zintenzívniť dvojstranný, regionálny a medzinárodný dialóg a spoluprácu viacerých zainteresovaných strán v oblasti politík a opatrení na zastavenie odlesňovania a degradácie lesov vrátane ochrany a udržateľného využívania lesov, ako aj udržateľného využívania pôdy, výroby, spracovania, spotreby komodít a obchodu s nimi.

— Posilniť spoluprácu s ovplyvnenými tretími krajinami s cieľom vytvoriť ekonomické stimuly na ochranu lesov a zvýšiť investície do udržateľných dodávateľských reťazcov.

— Pomáhať producentským krajinám a regiónom, najmä tým so slabšími kapacitami a vysokou mierou odlesňovania, aby sa uľahčila ich transformácia na legálne dodávateľské reťazce bez odlesňovania.

— Pokračovať v spolupráci s inými spotrebiteľskými krajinami s cieľom podporiť prijatie ambicióznych požiadaviek na minimalizáciu príspevku týchto krajín k odlesňovaniu a degradácii lesov.

V tejto súvislosti sú v uvedenom rámci všeobecne načrtnuté kľúčové potreby a priority spolupráce s tretími krajinami, ktoré majú podľa potreby slúžiť ako podklad pre plány a stratégie spolupráce EÚ, členských štátov a rozvojových finančných inštitúcií. Jeho cieľom je aj pomôcť pri riadení možného nasadenia vhodných nástrojov, ktoré by sa mohli zvážiť pre relevantnú podporu vykonávania nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania.

([8]) https://forest-observatory.ec.europa.eu/.

Rámcom sa takisto otvára cesta k tomu, aby sa EÚ a jej členské štáty naďalej angažovali na príslušných multilaterálnych fórach, ako sú Dohovor o biologickej diverzite (DBD), Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (UNFCCC), Dohovor OSN o boji proti dezertifikácii (UNCCD), Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO), Environmentálne zhromaždenie OSN, Fórum OSN o lesoch, Svetová obchodná organizácia (WTO), ako aj skupiny G7 a G20 a Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD). Celkovým cieľom je podporiť spoločné chápanie potreby globálnej transformácie na udržateľnú poľnohospodársku výrobu bez odlesňovania, na posilnené udržateľné obhospodarovanie lesov, rozvoj transparentných a udržateľných dodávateľských reťazcov bez odlesňovania, ako aj potreby vytvorenia podporných politík v tomto smere. EÚ a členské štáty EÚ budú takisto pokračovať vo svojom úsilí a spoločnej práci s partnermi na celosvetovej úrovni s cieľom identifikovať a schváliť spoľahlivé normy a vymedzenia pojmov, ktorými sa zabezpečí vysoká úroveň ochrany lesov a iných prírodných ekosystémov a súvisiacich ľudských práv.

4. ZÁSADY STRATEGICKÉHO RÁMCA SPOLUPRÁCE V OBLASTI ODLESŇOVANIA

Vykonávanie rámca zo strany EÚ a jej členských štátov sa bude riadiť týmito **ôsmimi kľúčovými zásadami**:

1. **Pokračovanie dialógu a spolupráce s dotknutými tretími krajinami s** cieľom vymieňať si informácie o postupoch a úsilí a podporovať ich pri vytváraní priaznivého prostredia pre inkluzívnu a spravodlivú transformáciu na dodávateľské reťazce bez odlesňovania, pričom sa spolupráca bude opierať o existujúce a budúce mechanizmy, ako sú štruktúrované dialógy, administratívne opatrenia, existujúce dohody alebo ich ustanovenia. Spolupráca bude zahŕňať aj ďalšie opatrenia na podporu partnerských krajín pri transformácii na transparentnejšie dodávateľské reťazce, budovanie nových alebo existujúcich systémov vysledovateľnosti s cieľom zabezpečiť nové normy a uľahčiť výmenu informácií v rámci dodávateľského reťazca. To bude zahŕňať prezentáciu osvedčených postupov v digitálnej oblasti, najmä pokiaľ ide o riešenia vysledovateľnosti pomocou geolokalizácie, v rámci platformy viacerých zainteresovaných strán pre ochranu a obnovu svetových lesov. Je to dôležité najmä pre krajiny, ktoré sú alebo môžu byť klasifikované ako vysokorizikové z hľadiska odlesňovania a degradácie lesov podľa článku 29 (posudzovanie krajín).

2. **Podpora opatrení** zameraných na ochranu, obnovu a udržateľné využívanie lesov, zastavenie odlesňovania a degradácie lesov a transformáciu na udržateľnú produkciu komodít, spotrebu, spracovanie a obchodné metódy. To zahŕňa udržateľné postupy využívania pôdy a systémy vysledovateľnosti, ako aj prístup drobných poľnohospodárov k trhom, financiám a technológiám.

3. **Využívanie získaných poznatkov a osvedčených postupov** v producentských a spotrebiteľských krajinách vrátane úspešných projektov EÚ v oblasti spolupráce, iniciatív a príslušných najlepších postupov, napríklad v súvislosti s bojom proti nezákonnej ťažbe dreva, s iniciatívou EÚ za udržateľné kakao, s existujúcimi systémami certifikácie a overovania treťou stranou vrátane vysledovateľnosti.

4. **Podpora spolupráce** všetkých príslušných zainteresovaných strán, ktoré zohrávajú úlohu v snahe o udržateľné poľnohospodárstvo, obhospodarovanie lesov a dodávateľské reťazce bez odlesňovania v producentských a spotrebiteľských krajinách, na úrovni jednotlivých krajín. Medzi tieto zainteresované strany patria okrem iného vnútroštátne a miestne orgány, súkromný sektor vrátane drobných poľnohospodárov a združení výrobcov, občianska spoločnosť, miestne komunity a pôvodné obyvateľstvo.

5. **Prístup zameraný na ľudské práva**, ktorým sa chránia tie práva, ktoré súvisia s odlesňovaním alebo degradáciou lesov, vrátane práv pôvodného obyvateľstva, miestnych spoločenstiev a držiteľov práv podľa obyčajového pozemkového práva, ako aj podporuje ich úloha pri ochrane lesov.

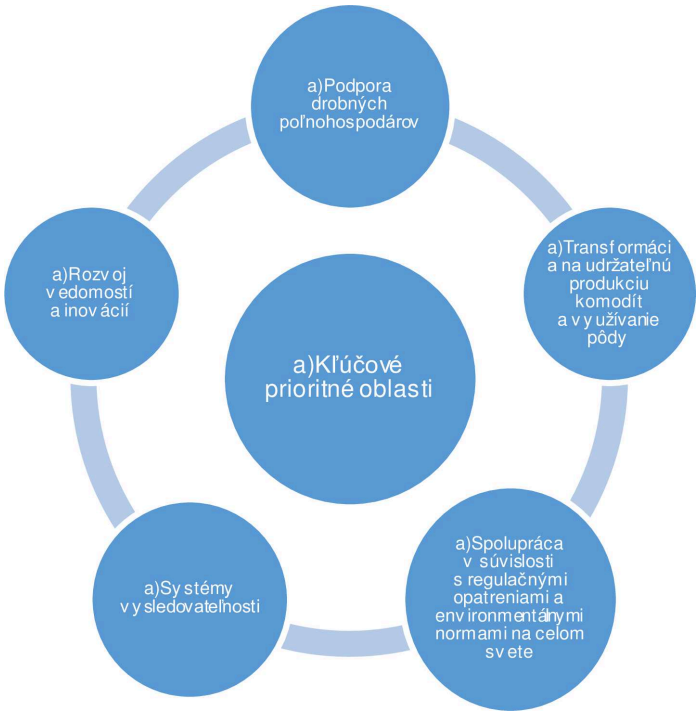
6. **Transparentnosť a prístup k informáciám**. Patrí sem účasť verejnosti na rozhodovaní, prístup verejnosti k príslušným dokumentom týkajúcim sa lesných a poľnohospodárskych dodávateľských reťazcov a prístup k spravodlivosti (prístup k správnym alebo súdnym postupom na preskúmanie rozhodnutí, aktov alebo nečinnosti orgánov).

7. **Synergie s inými politickými iniciatívami EÚ**, ako sú iniciatívy zamerané na nútenú prácu, udržateľné financovanie, náležitú starostlivosť v oblasti udržateľnosti podnikov, ako aj širšie environmentálne politiky a stratégia EÚ Global Gateway.

8. **Koordinácia s príslušnými rozvojovými partnermi** s cieľom uľahčiť komplementárnosť a vzájomne sa posilňujúcu podporu.

5. PRIORITNÉ OBLASTI ČINNOSTI

V snahe uľahčiť transformáciu na globálny hodnotový reťazec bez odlesňovania a v súlade s cieľmi stratégie EÚ Global Gateway sa EÚ a jej členské štáty spájajú, aby poskytli potrebnú podporu a koordináciu s cieľom zabezpečiť inkluzívnu a spravodlivú transformáciu na legálne dodávateľské reťazce bez odlesňovania vedúce do EÚ a z nej. Na tento účel bolo identifikovaných päť širokých oblastí prioritných potrieb. Tieto oblasti sú orientačné a budú podrobnejšie analyzované na úrovni jednotlivých krajín a regiónov:

5.1. Podpora drobných poľnohospodárov

Drobní poľnohospodári zabezpečujú významný podiel celosvetovej produkcie viacerých výrobkov a komodít uvedených v nariadení o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania. Právne povinnosti vyplývajúce z nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania sa vzťahujú na hospodárske subjekty a obchodníkov, ktorí uvádzajú výrobky na trh EÚ a sprístupňujú ich na ňom. Keďže hospodárske subjekty budú potrebovať informácie z predchádzajúcich častí dodávateľských reťazcov, hospodárske subjekty môžu požiadať drobných poľnohospodárov o poskytnutie obmedzeného súboru informácií. Hlavnými úlohami výrobcov je zabezpečiť legálnosť výroby, neprevádzať svoju lesnú pôdu na poľnohospodárske využitie a poskytnúť geolokačné údaje, ktoré sa dajú získať pomocou nenáročných technických prostriedkov a stačí ich stanoviť len raz. Nemusia vykonávať náležitú starostlivosť.

V relevantných prípadoch a v súlade so stanovenými prioritami EÚ v oblasti spolupráce EÚ a členské štáty podporujú začlenenie drobných poľnohospodárov do dodávateľských reťazcov bez odlesňovania. Požiadavky v nariadení o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania na vysledovateľnosť by mali byť pre drobných poľnohospodárov prínosom, pretože sa vďaka nim zjednodušuje dodávateľský reťazec, otvárajú sa nové trhové príležitosti a dosahujú sa spravodlivejšie ceny.

Možné opatrenia by mohli zahŕňať technickú pomoc a odbornú prípravu, napr. v oblasti udržateľných poľnohospodárskych postupov a postupov využívania pôdy a vysledovateľnosti, ako aj prístup k financiám a príslušnému vybaveniu/technológii.

EÚ sa bude takisto snažiť zahrnúť drobných poľnohospodárov a/alebo presadzovať ich záujmy do dvojstranných dialógov EÚ s príslušnými orgánmi partnerských krajín a do osobitných podporných opatrení, ako je iniciatíva Tímu Európa o hodnotových reťazcoch bez odlesňovania (pozri oddiel 6.2.1).

Rámček 1: AL-INVEST VERDE

AL-INVEST VERDE ([9]) je dlhodobý program financovaný EÚ, v rámci ktorého sa vykonávajú opatrenia v 12 krajinách Latinskej Ameriky. V rámci programu v súčasnej šiestej verzii sa krajiny podporujú pri transformácii na nízkouhlíkové, zdrojovo efektívne a intenzívnejšie obehové hospodárstvo a uľahčujú sa udržateľné výrobné modely. Má tri hlavné zložky 1. Inovácie a zelená transformácia MSP, 2. Technická pomoc verejnému sektoru, 3. Využívanie duševného vlastníctva na udržateľný rozvoj.

V rámci zložky venovanej MSP Európska komisia napríklad pomáha MSP rozšíriť ich možnosti odbytu podľa nových noriem a predpisov EÚ prechodom na čistejšie a účinnejšie výrobky, procesy a služby, zatiaľ čo krajiny prijímajú udržateľnejšie modely spotreby.

Rámček 2: Spolupráca podľa nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania v Juhovýchodnej Ázii

Projekt Spolupráca s Indonéziou, Malajziou, Laosom, Thajskom a Vietnamom na podporu lepšieho porozumenia a budovania kapacít v oblasti prístupu EÚ k znižovaniu odlesňovania a degradácie lesov spôsobených EÚ (Spolupráca podľa nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania ([10])) sa zameriava na dialóg a školenia s politickými zainteresovanými stranami, drobnými poľnohospodármi, súkromným sektorom a občianskou spoločnosťou o kľúčových požiadavkách vysledovateľnosti v nariadení o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania v juhovýchodnej Ázii.

5.2. **Podpora pri vývoji vysokoštandardných systémov vysledovateľnosti.**

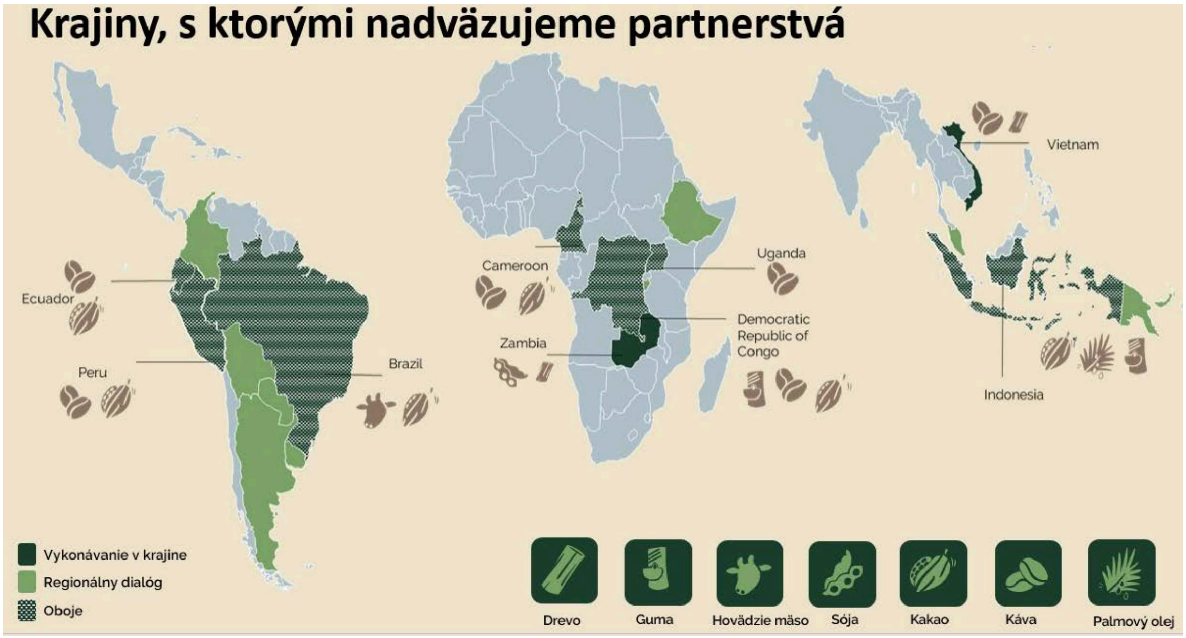
Spolu so systémami certifikácie a overovania treťou stranou môžu vysokoštandardné systémy vysledovateľnosti uľahčiť hospodárskym subjektom dodržiavanie príslušných požiadaviek na prístup na trh a zároveň sa v nich môže uznávať úsilie vynaložené v praxi. EÚ sa môže zapojiť do dialógu a technickej spolupráce s príslušnými zainteresovanými stranami na vnútroštátnej, regionálnej a globálnej úrovni. Mala by byť založená na transparentnej výmene informácií, údajov a najlepších postupov. Cieľom je určiť, vytvoriť a/alebo posilniť príslušné systémy so zameraním na transparentnosť a vysledovateľnosť a zabezpečiť ich účinné vykonávanie a interoperabilitu.

EÚ podporuje partnerské krajiny pri posilňovaní existujúcich vysokoštandardných systémov vysledovateľnosti so zameraním na dodávateľské reťazce bez odlesňovania na základe vymedzení pojmov organizáciou FAO a zákonnosti. V tejto súvislosti môže EÚ financovať spoločné analýzy s partnerskými krajinami (na požiadanie) s cieľom identifikovať nedostatky spolu s kľúčovými odporúčaniami o ďalších krokoch na zosúladenie s cieľom uľahčiť zhromažďovanie informácií pre všetky príslušné zainteresované strany.

Viaceré programy v rámci globálnej iniciatívy Tímu Európa o hodnotových reťazcoch bez odlesňovania, ako napríklad SAFE, iniciatíva za udržateľné kakao a AL INVEST Verde, už poskytujú konkrétnu podporu vnútroštátnym a miestnym systémom vysledovateľnosti v partnerských krajinách.

([9]) https://alinvest-verde.eu/en_gb/.
([10]) https://zerodeforestationhub.eu/projects/eudr-engagement/.

V rámci **programu Udržateľné poľnohospodárstvo pre lesné ekosystémy (SAFE)**, ktorý financuje EÚ, Nemecko a Holandsko, sa poskytuje podpora systémom vysledovateľnosti na vnútroštátnej a miestnej úrovni v rôznych producentských krajinách. V Brazílii v rámci programu SAFE podporuje rozvoj systému vysledovateľnosti v odvetví hovädzieho dobytka prostredníctvom dialógu viacerých zainteresovaných strán v rámci „Brazílskej koalície pre klímu, lesy a poľnohospodárstvo“. Okrem toho je program SAFE zameraný na podporu brazílskeho ministerstva poľnohospodárstva pri implementácii národnej platformy pre vysledovateľnosť všetkých komodít „AgroBrasil + Sustentável“.

5.3. **Transformácia na udržateľnú produkciu komodít a využívanie pôdy**

Zvýšenie efektívnosti využívania poľnohospodárskej pôdy a transformácia na udržateľnejšie metódy poľnohospodárskej výroby môže urýchliť boj proti odlesňovaniu. EÚ je odhodlaná rozvíjať a podporovať zavádzanie inovatívnych a/alebo alternatívnych postupov, ktorými sa zabezpečí rovnováha medzi ochranou ekosystémov a uspokojovaním celosvetového dopytu po kľúčových poľnohospodárskych komoditách.

Európska komisia už financuje celý rad programov a projektov zameraných na podporu partnerských krajín pri transformácii na udržateľnú poľnohospodársku výrobu bez odlesňovania, a to aj poskytovaním technickej pomoci a budovaním kapacít pre drobných poľnohospodárov.

Rámček 3: Iniciatíva EÚ za udržateľné kakao

Iniciatíva EÚ za udržateľné kakao ([11]), ktorá bola spustená v roku 2020, je dialóg medzi viacerými zainteresovanými stranami, EÚ, Pobrežím Slonoviny, Ghanou a Kamerunom o hospodárskej, environmentálnej a sociálnej udržateľnosti v odvetví kakaa. Ide o hlavnú iniciatívu v rámci Zelenej dohody EÚ, ktorá sa opiera o dva kľúčové piliere:

1. inkluzívny dialóg viacerých zainteresovaných strán, tzv. **Cocoa Talks**, ktorý zorganizovala Európska komisia s cieľom dosiahnuť konsenzus a určiť prioritné opatrenia pre toto odvetvie.

2. finančnú a technickú podporu najmä formou **regionálneho programu udržateľného kakaa** (SCP), programu v hodnote 25 miliónov €EUR pre Pobrežie Slonoviny, Ghanu a Kamerun s cieľom zabezpečiť potrebné zdroje na dosiahnutie pokroku v plnení akčných bodov stanovených v rámci dialógu viacerých zainteresovaných strán. Program bol doplnený ďalšími zdrojmi na úrovni jednotlivých krajín. Činnosti zahŕňajú budovanie kapacít na monitorovanie odlesňovania, rozvoj systémov vysledovateľnosti, zlepšenie verejných/súkromných noriem a certifikácie výroby kakaa a posudzovanie špecifických poľnohospodárskych postupov, ako je napríklad agrolesníctvo.

Dialóg vyvrcholil v júni 2022 schválením plánu udržateľného kakaa zainteresovanými stranami a vytvorením plánu „Aliancie pre udržateľné kakao“.

5.4. **Spolupráca v súvislosti s regulačnými opatreniami a environmentálnymi normami na celom svete**

Na dosiahnutie konečného cieľa, ktorým je zastavenie odlesňovania na celom svete, bude nevyhnutný politický dialóg s ostatnými veľkými spotrebiteľskými trhmi na podporu podobných politík EÚ úzko spolupracuje s partnerskými spotrebiteľskými krajinami a zainteresovanými stranami ich dodávateľského reťazca v úsilí o dosiahnutie spoločných cieľov v oblasti odlesňovania na multilaterálnych fórach. Toto úsilie spočíva v identifikácii a rozvoji najlepších postupov a technológií, regulačných opatreniach, prísnejších environmentálnych normách, náležitej starostlivosti a sociálnej zodpovednosti podnikov, ako aj možnej spoločnej podpore úlohy drobných poľnohospodárov v dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania. V tejto súvislosti sa EÚ zameriava na podporu lepšieho pochopenia prístupu EÚ k boju proti odlesňovaniu, ako aj na zvýšenie povedomia o potrebe posilniť celosvetové dodávateľské reťazce bez odlesňovania na základe medzinárodne používaných vymedzení pojmov, ako sú vymedzenia pojmov organizáciou FAO, s cieľom splniť spoločné medzinárodné záväzky v oblasti klímy a biodiverzity. EÚ bude využívať aj nástroje na podporu verejnej správy, najmä pokiaľ ide o aproximáciu, uplatňovanie a presadzovanie právnych predpisov EÚ a uľahčenie výmeny najlepších postupov EÚ s cieľom sprísniť environmentálne normy v partnerských krajinách. Napríklad nástroje EÚ na budovanie inštitúcií TAIEX (nástroj technickej pomoci a výmeny informácií) ([12]) a Twinning (vytváranie partnerstiev) ([13]), v rámci ktorých sa vzájomnými aktivitami spájajú odborné znalosti verejného sektora z členských štátov EÚ a partnerských krajín.

5.5. **Rozvoj vedomostí a inovácií**

V medziach rámcového programu EÚ pre výskum a inovácie sa EÚ zameriava na vytváranie nových vedomostí a vedeckých údajov, ako aj na vývoj inovatívnych riešení a technológií, ktoré môžu uľahčiť transformáciu na udržateľnú poľnohospodársku výrobu, udržateľné využívanie pôdy a dodávateľské reťazce bez odlesňovania, urýchliť boj proti odlesňovaniu na celom svete a stimulovať obehové udržateľné biohospodárstvo.

([11]) https://africa-knowledge-platform.ec.europa.eu/story_life_cycle.
([12]) https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/funding-and-technical-assistance/taiex_sk.
([13]) https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/funding-and-technical-assistance/twinning_sk.

Konkrétne EÚ zriadila **Stredisko EÚ pre monitorovanie odlesňovania** ([14]) **a degradácie lesov**, ktoré vedie Spoločné výskumné centrum (JRC). Poskytuje dostupné vedecké údaje o zmenách vo svetovom lesnom poraste a obchode s komoditami, na ktoré sa vzťahuje nariadenie o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania, ktoré by mohli využiť verejné subjekty, spotrebitelia aj súkromný sektor. Mapy vypracované monitorovacím strediskom nemajú žiadnu právnu hodnotu, ale predstavujú cenný podporný nástroj na posudzovanie rizík a pomoc hospodárskym subjektom pri dodržiavaní nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania, pričom ich však nezbavujú povinnosti vykonávať náležitú starostlivosť. Monitorovacie stredisko vychádza a bude naďalej vychádzať z už existujúcich monitorovacích nástrojov vrátane produktov programu Copernicus a iných verejne alebo súkromne dostupných zdrojov, ako aj z úzkej výmeny a spolupráce v oblasti dôkazov s partnerskými krajinami. Bude sa usilovať aj o synergie s ďalšími relevantnými politickými zmenami, ako je akt EÚ o monitorovaní lesov a Európsky informačný systém o lesoch (FISE).

Rámček 4: Úspešné projekty Európskej rady pre výskum financované v medziach rámcových programov EÚ pre výskum a inovácie Horizont 2020 alebo Horizont Európa

V rámci projektu INCLUDE ([15]) (2016 – 2021) sa analyzoval vplyv odlesňovania na marginalizované skupiny, ako sú drobní poľnohospodári a komunity pôvodného obyvateľstva, pričom sa pozornosť zamerala na argentínsky región Chaco Salteno.

V rámci projektu FORESTPOLICY ([16]) (2021 – 2026) sa skúma, či firemné politiky na zastavenie odlesňovania pomáhajú spomaliť výrub lesov a či je environmentálna účinnosť na úkor vylúčenia chudobnejších poľnohospodárov alebo im skôr prospieva. Pozornosť sa v projekte venuje aj tomu, prečo sú politiky dodávateľského reťazca úspešné alebo neúspešné.

V rámci projektu SUSTAINFOREST ([17]) (2021 – 2026) sa analyzujú interaktívne úlohy ekologicky a hospodársky významných lesných plôch v poľnohospodárskej krajine dažďových pralesov a saván v Togu, Benine, Nigérii a Kamerune.

6. **VYKONÁVACIE NÁSTROJE**

6.1. **Osveta a dialóg**

S cieľom splniť zásady a ciele rámca EÚ urobí z nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania a širšieho boja proti globálnemu odlesňovaniu a degradácii lesov neoddeliteľnú súčasť práce a úsilia EÚ v oblasti zelenej diplomacie. Na tento účel bude EÚ v prvom rade viesť otvorený, úprimný a strategický dialóg s partnerskými krajinami a regiónmi na príslušných dvojstranných, dvojregionálnych a medzinárodných fórach.

V súvislosti s príslušnými fórami pre dialóg:

— Na **medzinárodnej úrovni** bude EÚ pokračovať vo svojej osvetovej činnosti a spolupráci v oblasti odlesňovania v rámci G7 a G20, OECD, UNFCCC, UNCCD, CBD, FAO a WTO, ako aj na iných relevantných fórach.

— Na **regionálnej a bilaterálnej úrovni** EÚ začleňuje odlesňovanie do všetkých príslušných rámcov spolupráce pre politický dialóg vrátane formálnych politických a sektorových dialógov, zelených aliancií a partnerstiev a projektov technickej pomoci, pričom v maximálnej možnej miere vychádza z existujúcich mechanizmov a procesov.

— **Dohody EÚ o voľnom obchode** a **dohody o hospodárskych partnerstvách** (DHP) s partnerskými krajinami a regiónmi poskytujú ďalšie platformy pre dialóg a spoluprácu v otázkach udržateľnosti vrátane odlesňovania, do ktorých sú zapojené príslušné orgány a občianska spoločnosť na oboch stranách.

([14]) https://forest-observatory.ec.europa.eu/forest/gfc2020.
([15]) https://cordis.europa.eu/project/id/681518.
([16]) https://cordis.europa.eu/project/id/949932.
([17]) https://cordis.europa.eu/project/id/101001200.

— Na **expertnej úrovni** Európska komisia v októbri 2020 spustila **platformu viacerých zainteresovaných strán na ochranu a obnovu svetových lesov** s cieľom pomôcť chrániť a obnovovať svetové lesy, ktorá slúži ako fórum na výmenu informácií medzi spotrebiteľskými a producentskými krajinami, organizáciami občianskej spoločnosti a priemyselnými združeniami v súvislosti s vykonávaním nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania. Pravidelne sa stretáva a môžu sa do nej zapojiť zainteresované strany z partnerských krajín.

***Rámček 5*: Platforma viacerých zainteresovaných strán o ochrane a obnove svetových lesov**

V roku 2020 Komisia vytvorila „Platformu viacerých zainteresovaných strán na ochranu a obnovu svetových lesov“ s cieľom zapojiť zainteresované strany, výskumníkov a tretie krajiny do legislatívneho procesu. Schôdze platformy sa konajú pravidelne. Prostredníctvom platformy viacerých zainteresovaných strán sa účastníci vrátane partnerských krajín zúčastňujú na legislatívnom procese formou špecializovaných seminárov, aktualizácií poskytovaných Komisiou a žiadostí o spätnú väzbu a príspevky. V prechodnom období sa pravidelnými stretnutiami zabezpečuje, aby sa prerokovali všetky otázky dôležité pre prípravu vykonávania nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania a aby sa vypočuli názory zainteresovaných strán. Táto činnosť bude pokračovať aj vo fáze vykonávania. Zúčastnené strany sa v rámci platformy delia aj o najlepšie postupy, napr. v súvislosti s vysledovateľnosťou a drobnými poľnohospodármi.

Okrem členských štátov sa na nej zúčastňujú aj zástupcovia všetkých príslušných priemyselných odvetví a občianskej spoločnosti, ako aj zástupcovia partnerských krajín.

Podrobné informácie vrátane programov, zápisníc, všetkých prezentácií a ďalších relevantných materiálov nájdete na webovom sídle registra Komisie ([18]).

6.2. **Osobitné iniciatívy**

Okrem osvety a dialógu bude EÚ naďalej ponúkať podporu a posudzovať ďalšie opatrenia týkajúce sa hodnotových reťazcov bez odlesňovania v úzkej spolupráci a koordinácii s členskými štátmi v rámci prístupu Tímu Európa ([19]). EÚ okrem toho posilní svoju spoluprácu s rozvojovými finančnými inštitúciami a súkromným sektorom s cieľom sústrediť dlhodobé investície do hodnotových reťazcov bez odlesňovania v súlade s cieľmi stratégie EÚ Global Gateway. EÚ bude aj naďalej rozvíjať svoje partnerstvá s príslušnými medzinárodnými inštitúciami (napr. WTO, OECD, Svetová banka, UNEP, FAO atď.) s cieľom urýchliť celosvetové úsilie o zastavenie odlesňovania.

6.2.1. *Iniciatíva Tímu Európa o hodnotových reťazcoch bez odlesňovania*

Počas konferencie UNFCCC COP28 EÚ a jej členské štáty spustili globálnu iniciatívu Tímu Európa o hodnotových reťazcoch bez odlesňovania s týmito operačnými prvkami na uľahčenie inkluzívnej transformácie na udržateľnú výrobu bez odlesňovania v partnerských krajinách:

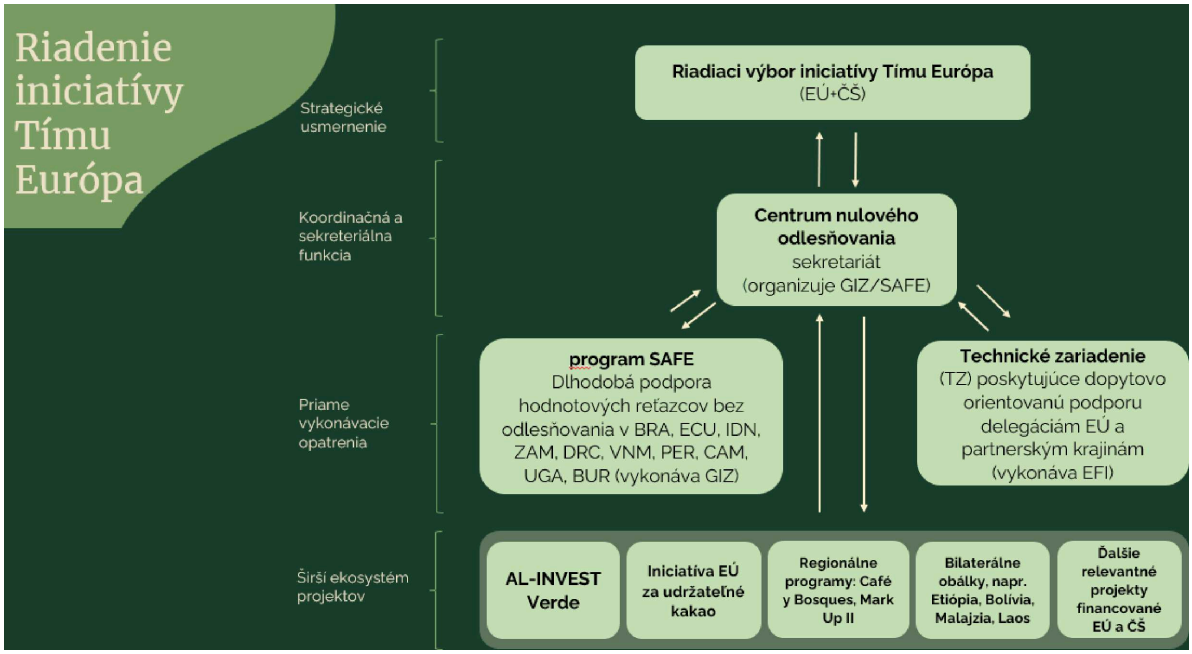
a) **Centrum iniciatívy Tímu Európa** bude poskytovať partnerským krajinám informácie a osvetu o hodnotových reťazcoch bez odlesňovania a bude vykonávať správu vedomostí s cieľom koordinovať príslušné už existujúce projekty EÚ a členských štátov s nadchádzajúcimi činnosťami zameranými na ciele iniciatívy Tímu Európa. Tým sa zabezpečí lepšie zosúladenie rôznych činností v rámci iniciatívy Tímu Európa týkajúcich sa hodnotových reťazcov bez odlesňovania v producentských krajinách, lepšia identifikácia nedostatkov a lepšie zabránenie nadbytočným činnostiam.

b) **Program Udržateľné poľnohospodárstvo pre lesné ekosystémy (SAFE)** je najdôležitejším pilierom iniciatívy Tímu Európa a v jeho rámci prebiehajú aktivity v Brazílii, Ekvádore, Indonézii a Zambii. Na podpore Vietnamu sa pracuje a KDR bude pridaná v roku 2024. Činnosti v rámci programu sa zameriavajú na podporu drobných poľnohospodárov pri ich transformácii na udržateľné hodnotové reťazce bez odlesňovania a na pomoc producentským krajinám pri vytváraní priaznivého prostredia na zabezpečenie prístupu na trh EÚ. Program SAFE sa bude ďalej rozširovať vďaka nadchádzajúcim príspevkom členských štátov.

([18]) https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=sk&groupID=3282.

([19]) Na roky 2021 – 2024 vyčlenila EÚ 1 miliardu EUR na granty na ochranu, obnovu a udržateľné obhospodarovanie lesov v partnerských krajinách a 2,5 miliardy EUR na granty na podporu udržateľného poľnohospodárstva.

c) **Technický nástroj pre hodnotové reťazce bez odlesňovania** je flexibilný nástroj na požiadanie určený na pomoc producentským krajinám s odbornými znalosťami v oblasti technických požiadaviek, ako je geolokalizácia, mapovanie využívania pôdy a vysledovateľnosť, s osobitným zameraním na začlenenie drobných poľnohospodárov. Tieto činnosti budú úzko koordinované s delegáciami EÚ a prostredníctvom centra iniciatívy Tímu Európa zosúladené s už existujúcimi projektmi vrátane programu SAFE, aby sa vytvorili synergie a zabránilo duplicite.

6.2.2. *Partnerstvá v oblasti lesov*

V kontexte stratégie EÚ Global Gateway sa EÚ usiluje o **partnerstvá v oblasti lesov** s podobne zmýšľajúcimi partnerskými krajinami s cieľom ponúknuť dlhodobý a holistický rámec na ochranu ich lesov a zároveň vytvárať pre ne hodnoty a sociálno-ekonomický rozvoj. Partnerstvá v oblasti lesov sa zameriavajú na zlepšenie správy lesov vrátane účasti viacerých zainteresovaných strán, posilnenie hodnotových reťazcov založených na lesoch, stimulovanie stabilného a legálneho podnikateľského prostredia a zabezpečenie udržateľnosti obchodu s lesnými produktmi s dôrazom na zákonnosť, udržateľnosť a zastavenie odlesňovania.

Konkrétnejšie, partnerstvá v oblasti lesov môžu partnerom pomôcť pochopiť a prispôsobiť sa platným legislatívnym a nelegislatívnym normám. Prispejú k rozvoju a zavádzaniu systémov vysledovateľnosti lesných produktov, a to aj na základe sľubných skúseností v kontexte dohôd o dobrovoľnom partnerstve v rámci akčného plánu pre vynútiteľnosť práva, správu a obchod v lesnom hospodárstve (FLEGT) ([20]) a systémov overovania zákonnosti pôvodu dreva. V nariadení o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania sa vychádza zo skúseností s nariadením EÚ o dreve a nariadením o systéme FLEGT ([21]), pričom okrem zákonnosti zahŕňa aj ďalšie požiadavky, aby sa zabezpečilo, že drevo uvádzané na trh EÚ je bez odlesňovania. Cieľom partnerstiev v oblasti lesov je aj posilnenie ekonomických stimulov pre prísnejšie environmentálne normy, zlepšenie podnikateľského prostredia a prístupu k financiám. Cieľom partnerstiev v oblasti lesov je podporiť partnerské krajiny v zastavení odlesňovania a degradácie lesov vykonávaním ich vnútroštátne stanovených príspevkov podľa Parížskej dohody o zmene klímy a národných stratégií a akčných plánov v oblasti biodiverzity podľa globálneho rámca pre biodiverzitu. EÚ už uzavrela partnerstvá v oblasti lesov s Guyanou, Hondurasom, Mongolskom, Konžskou republikou, Ugandou a Zambiou a skúma možnosti ďalších, pričom vychádza z príslušných skúseností EÚ v tejto oblasti.

([20]) Posúdenie vplyvu „Minimalizácia rizika odlesňovania a degradácie lesov v súvislosti s výrobkami uvádzanými na trh EÚ“ (https://environment.ec.europa.eu/topics/forests/deforestation/regulation-deforestation-free-products_sk) a kontrola vhodnosti nariadenia EÚ o dreve a nariadenia o systéme FLEGT (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52021SC0328).

([21]) Posúdenie vplyvu „Minimalizácia rizika odlesňovania a degradácie lesov v súvislosti s výrobkami uvádzanými na trh EÚ“ a kontrola vhodnosti nariadenia EÚ o dreve a nariadenia o systéme FLEGT.

6.2.3. *Iné relevantné iniciatívy*

EÚ má v rámci stratégie EÚ Global Gateway a Európskeho fondu pre udržateľný rozvoj ďalšie programy na podporu udržateľného obhospodarovania lesov a drobných poľnohospodárov. Konkrétne príklady z Latinskej Ameriky nájdete v **rámčeku 4**.

Okrem toho sa bude presadzovať komplementárny prístup k budúcim podporným opatreniam súvisiacim so **smernicou EÚ o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti**, keď sa začne uplatňovať. EÚ bude na tento účel okrem iného poskytovať podporu vládam, súkromnému sektoru a občianskej spoločnosti v tretích krajinách s cieľom uľahčiť pochopenie príslušných požiadaviek v nariadení o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania a v smernici o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti a ich prínosov (napr. z hľadiska lepšej ochrany ľudských a pracovných práv a životného prostredia, zapojenia miestnych komunít, stabilných dodávateľských reťazcov, zvýšenej odolnosti atď.) a zároveň riešiť špecifické výzvy, ktorým čelia kľúčové zainteresované strany. Iniciatíva Tímu Európa o udržateľnosti v globálnych hodnotových reťazcoch bude v tejto súvislosti mimoriadne dôležitá na podporu vykonávania smernice o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti v tretích krajinách. Asistenčné pracovisko v rámci iniciatívy bude napríklad zdieľať príslušné informácie a poskytovať usmernenia a podľa potreby bude spolupracovať s centrom iniciatívy Tímu Európa pre hodnotové reťazce bez odlesňovania.

EÚ poskytuje **cielenú podporu aj na úrovni jednotlivých krajín**, pričom zohľadňuje skutočné potreby v producentských krajinách a pridelené finančné prostriedky v rámci Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce (NDICI).

Napokon, **európske rozvojové finančné inštitúcie,** ako aj medzinárodné finančné inštitúcie (IFI) zvyšujú svoj záväzok rozširovať portfóliá dlhodobých investícií do dodávateľských reťazcov bez odlesňovania. Napríklad Európska investičná banka (EIB) vydala v decembri 2022 osobitnú príručku na zvýšenie financovania lesného hospodárstva a nadväzujúcich odvetví ([22]).

Konkrétnym príkladom je projekt „Inkluzívne a udržateľné lesy v Maroku“ ([23]), v rámci ktorého EIB poskytla úver vo výške 100 miliónov EUR na podporu inkluzívneho a udržateľného rozvoja marockých lesov. Operáciu na podporu stratégie Lesy Maroka 2020 – 2030 bude počas piatich rokov vykonávať Národná agentúra pre vodu a lesy (ANEF). Európska únia navyše v spolupráci so Svetovou bankou poskytla podporu Moldavskej republike na prípravu a vyčíslenie nákladov na národný program zalesňovania ([24]). Náklady na Národný program rozširovania a obnovy lesov prijatý v roku 2023 sa odhadujú na takmer 759 miliónov EUR ([25]). EÚ a Svetová banka spolupracujú na regionálnej úrovni v krajinách Východného partnerstva na zlepšení regulačných rámcov a kapacít na riešenie odlesňovania v rámci príslušného piliera programu EU4Environment.

([22]) https://www.eib.org/en/publications/20220173-forests-at-the-heart-of-sustainable-development.

([23]) https://www.eib.org/en/press/all/2023-558-maroc-bei-monde-100-millions-forets-inclusives-durables#:~:text=The%20EIB%20has%20granted%20a%20loan%20of%20%E2%82%AC100,the%20National%20Agency%20for%20Water%20and%20Forests%20%28ANEF%29; https://www.eib.org/en/projects/all/20220943.

([24]) https://www.worldbank.org/en/news/feature/2024/05/21/investing-in-moldova-s-forest-biodiversity-to-build-a-more-sustainable-future.

([25]) https://www.eu4environment.org/news/how-the-european-union-jointly-with-the-world-bank-helps-moldova-green-its-landscapes/.

Rámček 6: Stratégia EÚ Global Gateway – Príklady prebiehajúcich programov a iniciatív s prínosom pre udržateľné lesy a udržateľné poľnohospodárske hodnotové reťazce v Latinskej Amerike

— **AMAZONIA +** je program financovaný EÚ, ktorý bol spustený v roku 2023 s cieľom zlepšiť schopnosť krajín povodia Amazonky (Bolívia, Brazília, Kolumbia, Ekvádor, Guyana, Peru, Surinam a Venezuela) bojovať proti odlesňovaniu a degradácii lesov spoluprácou s miestnymi, regionálnymi a národnými vládami, ako aj miestnymi komunitami a pôvodným obyvateľstvom.

— **PÄŤ VEĽKÝCH LESOV MEZOAMERIKY** je iniciatíva Tímu Európa, ktorá prispieva k ochrane posledných veľkých lesov v regióne. Zameriava sa na poskytovanie vedeckých údajov o stave týchto lesov s využitím vesmírnych programov EÚ, na účinnú správu lesov a hodnotové reťazce bez odlesňovania, ako aj na environmentálne práva.

— V rámci programu EUROCLIMA (ktorý sa začal v roku 2008) EÚ okrem iného podporuje odvetvie lesného hospodárstva, biodiverzity a ekosystémov v 18 krajinách Latinskej Ameriky. Dôraz sa kládol na inovatívne projekty a inštitucionálne kapacity na ochranu prírodných zdrojov, zvýšenie sekvestrácie uhlíka v ekosystémoch a zlepšenie odolnosti ľudí žijúcich v prírode voči vplyvom zmeny klímy v súlade s verejnými politikami. EÚ prispela aj k vytvoreniu regionálnej platformy pôvodného obyvateľstva v rámci Organizácie zmluvy o spolupráci v Amazónii s cieľom zabezpečiť, aby sa ich tradičné vedomosti a postupy zohľadňovali v úsilí o ochranu biodiverzity, prispôsobovanie sa zmene klímy a zmierňovanie jej dôsledkov, ktoré vedie vláda.

***Rámček 7*: Program Terre Verde zameraný na udržateľné poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo**

Komisia prijala v roku 2022 nový program ([26]) v hodnote 115 miliónov EUR na podporu ekologického, inkluzívneho a inovatívneho rozvoja marockého odvetvia poľnohospodárstva a lesného hospodárstva. Cieľom programu „Terre Verte“ je prispieť k národným stratégiám Maroka „Zelená generácia“ a „Marocké lesy“ na roky 2020 – 2030 podporou zelenej transformácie, ktorá prispeje k vytvoreniu dôstojných pracovných príležitostí v marockom lesnom hospodárstve a odvetví poľnohospodárstva. Ide o súčasť zeleného partnerstva medzi EÚ a Marokom, prvej takejto iniciatívy EÚ s partnerskou krajinou. Jeho cieľom je podporiť vonkajší rozmer Európskej zelenej dohody činnosťami v teréne a očakáva sa, že sa stane vzorom pre podobné partnerstvá s inými krajinami vrátane afrického kontinentu.

7. **ZÁVER**

Rámcom sa poskytuje komplexná štruktúra spolupráce s partnerskými krajinami v súvislosti s nariadením o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania ako súčasť spoločnej globálnej výzvy na zastavenie odlesňovania.

Rámec je zameraný na partnerskú spoluprácu pri vykonávaní nariadenia a globálneho záväzku zastaviť odlesňovanie v rámci cieľov udržateľného rozvoja do roku 2020 a záväzku z Glasgowa zastaviť a zvrátiť úbytok lesov do roku 2030.

Hlavným cieľom partnerstva je podporovať spravodlivú a inkluzívnu transformáciu na poľnohospodárske dodávateľské reťazce bez odlesňovania, v ktorých sa na nikoho nezabudne. EÚ bude naďalej spolupracovať s partnermi a zainteresovanými stranami na účinných opatreniach na strane dopytu a ponuky, na ich pokračujúcom úsilí o udržateľnosť a bude ich podporovať pri pochopení a prispôsobovaní sa platným normám.

Toto partnerstvo sa vykonáva formou osvety, politického a koncepčného dialógu, špecializovaných podporných opatrení vrátane technickej pomoci, investícií a rozvoja vedomostí a inovácií.

([26]) https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/eu-morocco-green-partnership-commission-adopts-key-programme-support-agricultural-and-forestry-2022-10-25_sk#:~:text=The%20programme%20%E2%80%9CTerre%20Verte%E2%80%9D%20aims%20to%20contribute%20to,in%20Morocco%20in%20the%20agricultural%20and%20forestry%20sector.

Týka sa viacerých zainteresovaných strán, ako sú regionálne, vnútroštátne a miestne orgány, kľúčoví aktéri v hodnotových reťazcoch vrátane veľkých spoločností, obchodníkov, drobných poľnohospodárov a spotrebiteľov, ako aj občianskej spoločnosti, pôvodného obyvateľstva a miestnych komunít.

Aby sa toto partnerstvo stalo účinným, Európska komisia bude naďalej spolupracovať s členskými štátmi a európskymi rozvojovými finančnými inštitúciami. Partnerstvom sa uľahčí aj intenzívnejšia spolupráca s príslušnými medzinárodnými organizáciami.

Úspech partnerstva však bude závisieť aj od záväzku partnerov EÚ plniť globálne ciele na zastavenie odlesňovania, čoho príkladom je úsilie jednotlivých štátov vypracovať vlastné politiky zamerané na udržateľnosť výroby a požiadavky náležitej starostlivosti a zapojiť sa do presadzovania prísnejších environmentálnych noriem na medzinárodnej úrovni.

PRÍLOHA

Všeobecné zásady metodiky referenčného porovnávania

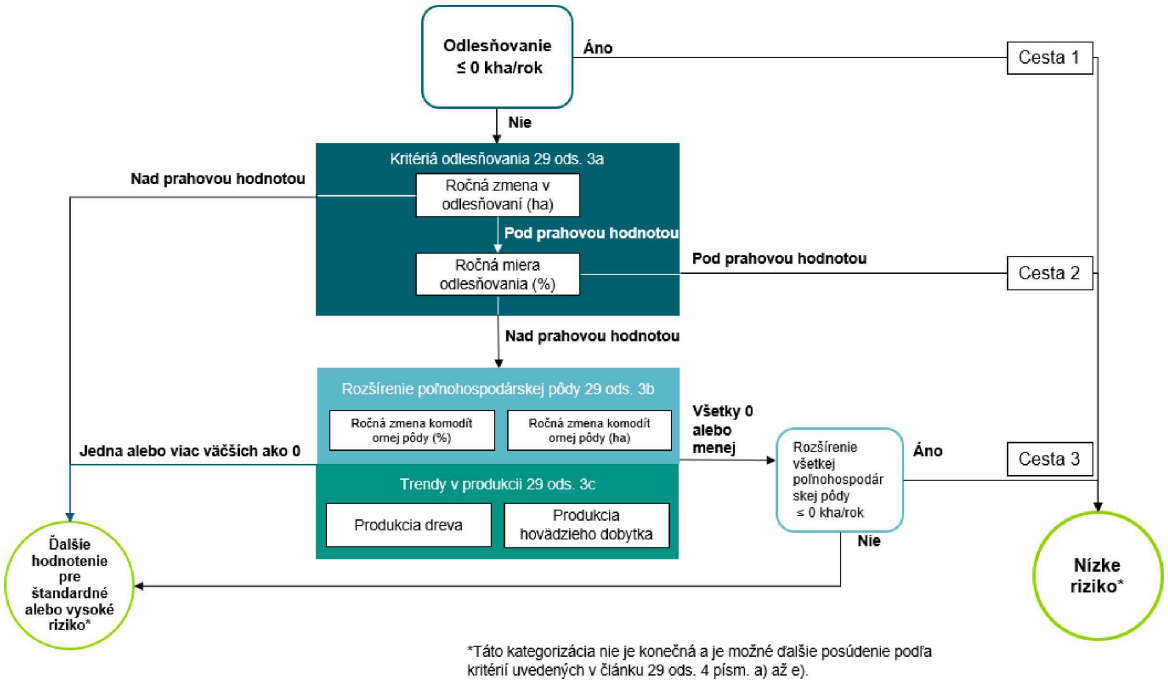
Európska komisia v súlade so svojimi povinnosťami vyplývajúcimi z nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania vypracúva systém porovnávania krajín, ako sa to vyžaduje v článku 29 uvedeného nariadenia, a prvý zoznam, ktorý bude uverejnený vo vykonávacom akte. Počas tohto procesu bude Komisia spolupracovať s príslušnými partnerskými krajinami. Tento zoznam sa bude pravidelne aktualizovať na základe nových dôkazov.

S cieľom zabezpečiť úplnú transparentnosť pred uverejnením vykonávacieho aktu s uvedením zoznamu požadovaného v právnych predpisoch sa Komisia touto prílohou delí o všeobecné zásady metodiky referenčného porovnávania.

Cieľom tohto systému je klasifikovať krajiny ako **nízkorizikové, štandardné alebo vysokorizikové**, čím sa hospodárskym subjektom uľahčia procesy náležitej starostlivosti a príslušným orgánom sa umožní účinne monitorovať a presadzovať dodržiavanie predpisov. Okrem toho slúži ako stimul pre producentské krajiny, aby zvýšili udržateľnosť svojich poľnohospodárskych výrobných systémov a minimalizovali svoj vplyv na odlesňovanie. Komisia sa vďaka nemu môže zapojiť aj do konzultácií a dialógov s prioritnými krajinami.

Metodika Komisie je pevne zakotvená v záväzku **spravodlivosti, objektívnosti a transparentnosti**. Vychádza z **kvantitatívnych kritérií** založených na vedeckých dôkazoch a medzinárodne uznávaných najnovších dostupných údajoch, predovšetkým z Globálneho hodnotenia lesných zdrojov Organizácie OSN pre výživu a poľnohospodárstvo. Zameraním sa na tieto merateľné faktory Komisia zabezpečuje, že proces klasifikácie je založený na spoľahlivých údajoch a zároveň je v prípade potreby spojený s metodikou **kvalitatívneho posúdenia**.

Metodika klasifikácie krajín ako nízkorizikových zahŕňa dôkladné **kvantitatívne posúdenie** podľa kritérií uvedených v článku 29 ods. 3 nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania, pričom sa skúma predovšetkým odlesňovanie v absolútnom vyjadrení (hektáre stratených lesov za rok) a v relatívnom vyjadrení (percento ročne strateného lesného porastu) a zohľadňujú sa celosvetové priemerné hrubé hodnoty odlesňovania. Pozri vizuálny prehľad kvantitatívneho posúdenia ďalej v texte.

*Táto kategorizácia nie je konečná a je možné ďalšie posúdenie podľa kritérií uvedených v článku 29 ods. 4 písm. a) až e).

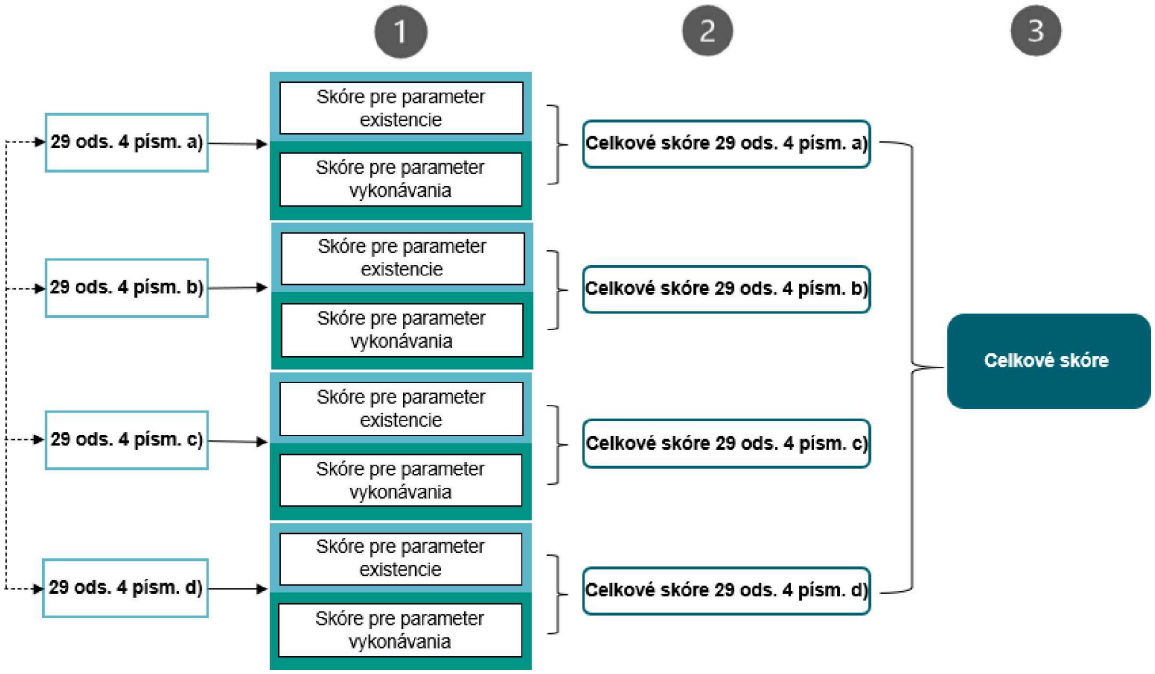
Podľa tejto metodiky bude veľká väčšina krajín na celom svete klasifikovaná ako nízkoriziková. Poskytuje sa tak príležitosť sústrediť spoločné úsilie a zdroje na ochranu lesov v tých geografických oblastiach, kde sú problémy s odlesňovaním akútnejšie. Vytvárajú sa tým aj dosiahnuteľné ciele pre krajiny, ktoré potrebujú zlepšenie, a znižujú sa náklady hospodárskych subjektov.

Pokiaľ ide o vysokorizikové krajiny, až do prehodnotenia klasifikácie sa v tejto kategórii venuje osobitná pozornosť krajinám, na ktoré sa vzťahujú sankcie Bezpečnostnej rady OSN a Rady EÚ, vzhľadom na osobitné ťažkosti pri vykonávaní náležitej starostlivosti v hodnotových reťazcoch týchto krajín.

Všetky ostatné krajiny, ktoré nie sú klasifikované ako nízkorizikové alebo vysokorizikové, zostávajú v štandardnej kategórii. V rámci tejto kategórie umožňuje metodika referenčného porovnávania osobitný prístup ku krajinám, ktoré sa nachádzajú na jednom alebo druhom konci rizikovej kategórie, a to v absolútnom (hektáre stratených lesov za rok) aj relatívnom vyjadrení (percento ročne stratených lesných porastov). Spolupráca s týmito krajinami bude pre Komisiu prioritou. Komisia môže zároveň nadviazať spoluprácu s inými krajinami, najmä s tými, ktoré s EÚ významne obchodujú s komoditami uvedenými v nariadení o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania.

Kvalitatívnou metodikou sa podporí dialóg, ktorý sa bude viesť s týmito krajinami s cieľom zlepšiť ich situáciu v oblasti odlesňovania a prípadne sa vyhnúť ich zaradeniu medzi vysokorizikové krajiny, vrátane prípadných posúdení na regionálnej úrovni.

V rámci kvalitatívneho posúdenia sa zohľadňujú kritériá uvedené v článku 29 ods. 4 nariadenia o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania, konkrétne: predložené informácie o účinnom zahrnutí emisií a ich odstraňovaní v rámci poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a využívania pôdy do vnútroštátne stanoveného príspevku k Rámcovému dohovoru OSN o zmene klímy; dohody a iné nástroje uzavreté medzi dotknutou krajinou a Úniou a/alebo jej členskými štátmi, ktoré sa zaoberajú odlesňovaním a degradáciou lesov a uľahčujú súlad príslušných komodít a príslušných výrobkov s článkom 3 a ich účinné vykonávanie; zavedené vnútroštátne právne predpisy alebo právne predpisy na nižšej než celoštátnej úrovni; dostupnosť a transparentnosť príslušných údajov týkajúcich sa dodržiavania alebo účinného presadzovania právnych predpisov na ochranu ľudských práv, práv pôvodného obyvateľstva, miestnych komunít a ďalších držiteľov práv podľa obyčajového pozemkového práva a sankcie uložené Bezpečnostnou radou OSN alebo Radou Európskej únie týkajúce sa dovozu alebo vývozu príslušných komodít a príslušných výrobkov. Pozri vizuálny prehľad kvalitatívneho posúdenia ďalej v texte.

Paralelne sa budú uskutočňovať osvetové činnosti so všetkými ostatnými príslušnými krajinami vrátane tých, ktoré významne obchodujú s EÚ s komoditami, ktorých sa týka nariadenie o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania.

Aby sa zabezpečilo zohľadnenie najnovších dostupných vedeckých údajov, klasifikácia krajín je dynamický proces, ktorý sa pravidelne reviduje z kvantitatívneho aj kvalitatívneho hľadiska. Každých päť rokov sú k dispozícii nové údaje FAO, na základe ktorých sa v súlade s nariadením preskúma klasifikácia krajín. Komisia plánuje takéto prvé preskúmanie v roku 2026.

Celkovo je systém referenčného porovnávania Komisie kľúčovým nástrojom v celosvetovom úsilí v boji proti odlesňovaniu a degradácii lesov. Uplatňovaním prísnej, na údajoch založenej a transparentnej metodiky je Komisia odhodlaná zabezpečiť, aby sa nariadenie o dodávateľských reťazcoch bez odlesňovania vykonávalo účinným a spravodlivým spôsobom.